

حقوق متقابله

(۴)

اولین وظیفه يك نفر مسلمان در مقابل اینكه مصونیت از لحاظ جان و مال و آبرو پیدا کرده و مطابق قانون اسلام میتواند ارث ببرد و باز نهای مسلمان ازدواج کند آنست که عالم باشد نسبت به واجبات و محرمات و دوام عمل کردن بوظایف دینی است که مهم ترین وظیفه بجای آوردن نماز است که یکی از ستونهای اسلام است (و نمازهای واجبه را حتی الامکان در مسجد که محل اجتماع مسلمین است باید بجا آورد).

برای اثبات این موضوع فرمایش نزرگان اسلام را عینا نقل میکنیم: «قال امیر المؤمنین علیه السلام من سمع النداء فلم یجبه من غیر علة فلا صلوة له» (هر کس صدای اذان نماز را بشنود و بدون علت اجابت ننماید پس نماز او نماز نیست) «وعن ابی جعفر الباقر علیه السلام انه قال لا صلوة لمن لا یشهد الصلوة من حیران المسجد قال علیه السلام وقال رسول الله صلی الله علیه و آله لقوم لتحضرن المسجد اولاً حرقن علیکم منازلکم» .

امام باقر علیه السلام فرمود نماز کسانی که همسایه مسجد باشند و در مسجد حاضر نشوند نماز نیست آن حضرت فرمود رسول خدا صلی الله علیه و آله به طایفه فرمودند که حتما باید در مسجد برای نماز حاضر شوید و یا آنکه خانه های شمارا می سوزانم «وعن ابی عبد الله علیه السلام قال هم رسول الله صلی الله علیه و آله با حراق قوم فی منازلهم كانوا یصلون فی منازلهم ولا یصلون جماعة فاتاه رجل اعمی فقال یا رسول الله انظر یر البصر و یرما سمع النداء و لا اجد من یقودنی الی الجماعة و الصلوة معک فقال له

النبي ﷺ شد من منزلك الى المسجد حبلًا واحضر الجماعة « امام صادق عليه السلام فرمود رسول خدا اراده فرمود که آتش بزند خانه های مردمی را که در خانه های خود نماز می کردند و برای نماز جماعت در مسجد حاضر نمی شدند پس مردیکه نابینا بود حضور آن حضرت عرض کرد من کور هستم و بسا صدای اذان را میشنوم و کسی را پیدا نمیکنم که دست مرا بگیرد و برای نماز جماعت بمسجد ببرد آن حضرت فرمود ریسمانی از منزل خودت تا بمسجد متصل کن که باین وسیله در جماعت حاضر شوی .

در صورتیکه نماز واجب یومیه را در مسجد به جماعت بجای آوردن سنت است و مستحب باین وصف تا این درجه با جماعت خواندن آنها تا کید شده و این روایات بطور اطلاق شامل همه نمازهای واجب میشود .

در موضوع نماز جمعه که جماعت شرط صحت او است و فرادی صحیح نیست بطریق اولی شامل خواهد شد و در این باب مناسب است که فرمایش امام باقر عليه السلام را نقل کنیم (عن ابی جعفر عليه السلام قال انما فرض الله عزوجل على الناس من الجمعة الى الجمعة خمساً وثلثین صلوة منها صلوة واحدة فرضها الله فی جماعة وهی الجمعة ووضهها عن تسعة : عن الصغیر والكبیر والمجنون والمسافر والعبء والمرثء والمريض والاعمی ومن كان علی راس فرسخین) .

حضرت باقر عليه السلام فرمود جز این نیست خداوند عزوجل واجب فرمود برای مردم از جمعه تا جمعه دیگر سی و پنج نماز را که از جمله آنها یک نماز است که خداوند آن را در جماعت واجب فرموده و آن هم نماز جمعه است و از نه طبقه این واجب را برداشته : از بچه و مرد پیر و دیوانه و مسافر و بنده و زن و مریض و کور و کسی که در سر دو فرسخ باشد .

پس بر حسب روایات مذکوره احدی حق ندارد بدون عذر از این اجتماع تخلف کند فعلاً ما در نظر نداریم که وارد در بیان فلسفه نماز فرادی بشویم زیرا غالباً میدانند بقدری در موضوع فلسفه و حکمت نماز به زبان عربی و فارسی از طرف علما و دانشمندان اسلامی از وجه های مختلف کتاب نوشته شده که ما را بی نیازی نماید و ما نمی خواهیم آن ها را تکرار کرده باشیم و برای توجه خوانندگان تنها به ذکر یک روایت در موضوع نماز

قناعت میکنند: «سئل ابو عبدالله علیه السلام ما بال الزانی لا تسمیه کافر او تارک الصلوة تسمیه کافراً وما الحجة فی ذلك فقال لان الزانی وما اشبهه انما یفعل ذلك لانه کان الشهوة لانها تغلبه و تارک الصلوة لا یتسرها الاستخفافا بها و ذلك لانک لا تجد الزانی یاتی المرثة الا هو مستلذذ لانیانه ایاها فاصدا الیها و کل من ترک الصلوة قاصداً لترکها فلیس یكون قصده لترکها اللذة فاذا نفیت اللذة وقع الاستخفاف واذا وقع الاستخفاف وقع الکفر» .

راوی سؤال کرد از امام صادق علیه السلام برای چه کسی که زنا می کند او را کافر نمی نامی؟ و آنکس را که تارک الصلوة می باشد کافر نام برداری می کنی و دلیل این چیست پس آنحضرت فرمود برای اینکه زنا کار و آنکس که مانند او است اینکار را برای این میکند که شهوت بر او غالب شده و کسی که نماز را ترک نموده برای این است که نماز را سبک دانسته زیرا تو نمی بایی آنکسی را که بازن هم بستر شده مگر آنکه می خواهد لذت برده باشد و از روی قصد این عمل را انجام داده و هر کسی که تارک الصلوة است و از روی قصد نماز را ترک میکند برای این نیست که از ترک نماز لذتی برده باشد پس چون لذت در کار نیست همان سبک دانستن نماز است و همین که او را خفیف شمرد پای کفر بمیان خواهد آمد و چون موضوع سخن ما تشکیلات در اسلام است ناچار هستیم که درباره خصوص نماز جماعت اگر چه بطور اختصار هم باشد به فلسفه و حکمت او اشاره کنیم .

و چون نمی خواهیم از پیش خود فلسفه بافی کرده باشیم آنچه را که بزرگان اسلام که مبلغین دین از جانب خدا هستند در این مورد فرموده اند در این باب ذکر میکنیم «عن ابی عبدالله علیه السلام قال انما جعلت الجماعة والاجتماع الی الصلوة لکی یعرف من یصلی ممن لا یصلی ومن یحفظ مواقیات الصلوة ممن یضیع ولولا ذلك لم یمكن احدان یشهد علی احد بالصلاح لان من لم یصل فی جماعة فلا صلوة له بین المسلمین لان رسول الله صلی الله علیه و آله قال لا صلوة لمن لم یصل فی المسجد مع المسلمین الا من علة» .

امام صادق علیه السلام فرمود جز این نیست که قرار داده شد جماعت و اجتماع برای نماز برای اینکه شناخته شود آنکس که نماز میگذارد از آنکس که نماز گذار نیست و کسیکه وقت های نماز را نگاه میدارد از آنکس که ضایع میکند و اگر چنین نبود

برای کسی ممکن نبود که گواهی بدهد برای کسی بخوبی، زیرا کسیکه نماز را به جماعت بجا نیاورد در نظر جامعه مسلمین نماز گذار نیست چه آنکه رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود نماز نیست برای کسی که در مسجد میانه مسلمین نماز بجا نمی آورد بطوری که قبلاهم گفتیم نکته اینکه مسلمین فاقد تشکیلات اساسی هستند ورشته اتحاد و اتفاق در میانه آنها گسسته و بالتسبیح سرزمین های آنها و ثروت مادی و معنوی و زنها و جوانان مسلمان در تحت حکومت های استعماری قرار گرفته اند و نمی توانند در مقدرات اجتماعی خود وارد بشوند و دولت های استعماری بهر طریقی که منافع آنها اقتضای پیدا کند آنها را تریبیت نموده و عامل خود قرار میدهند و از وجود آنها برای منافع استعماری خود استفاده مینمایند همین است که بسیاری از افراد مسلمان هستند که اساساً نماز نمیگذارند مخصوصاً کسانی که در اجتماع دارای موقعیت حساسی از قبیل وزارت یا وکالت و یادارای مناصب نظامی هستند در خانه آنها نماز معمول نیست و شاید پاره از آنها نماز خواندن را تنگ بدانند در صورتی که همین اشخاص بموجب قانون اساسی مملکت که شرط رسیدن بمقام وزارت و یا وکالت را اسلام می داند از اقرار با اسلام به نفع خود استفاده میکنند و در مقابل باید در وظائف عمومی اسلامی بحکم اجبار شرکت کنند و لکن برای اینکه دارای قدرت شخصی و موقعیت اجتماعی میباشد نمیتوان درباره آنها قانون اسلام را اجرا کرد و باین جهت نه نماز میگذارند و نه هرگز در مساجد مسلمین حاضر میشوند و تنها وقتی آنها را در مسجد میتوان دید که کسی از آنها زدار دنیا برود و مجلس سوگواری در مسجد منعقد بشود بر حسب رسم و معمول در آن مجلس حاضر میشوند در صورتیکه ورود آنها در مسجد حرام است و بر خلاف مقررات اسلامی است برای اینکه کسیکه تارك الصلوة باشد از نجاست ظاهر و باطن پرهیز نمیکند و کسیکه در مسجد حاضر میشود باید پاک باشد و تارك الصلوة که همیشه با حال جنابت است و هرگز غسل جنابت نکرده و نمی داند غسل جنابت چیست در مسجد حاضر میشود و چنانچه این موضوع برای همه مردم روشن هم باشد نمیتوانند از حضور آنها با وجود حال جنابت در مسجد جلو گیری کنند

و در غیر این صورت ابدأ با مسجد سر و کاری ندارند و جای تعجب است که پاره از اینها هم معتذر میشوند که مانمی خواهیم تظاهر بدین و خدا پرستی کرده باشیم در صورتیکه مقصود از نماز جماعت همان تظاهر بدین است و در این مورد مخصوصاً تظاهر بدین مقصود است برای اثبات این حقیقت فرمایش یکی از پیشوایان بزرگ اسلام را به روایت فضل ابن شاذان نقل میکنیم :

« عن الفضل ابن شاذان عن الرضا عليه السلام قال انما جعلت الجماعة لئلا يكون الارض والتوحيد والاسلام والعبادة لله الاظهاراً مكشوفاً مشهوراً لان في اظهاره حجة على اهل الشرق والغرب لله وحده » جز این نیست قرار داده شد نماز جماعت در اسلام برای اینکه نباشد اخلاص و توحید و اسلام و عبادت برای خدا مگر آشکارا و بی پرده و مشهور برای اینکه در تظاهر نسبت باینها حجة خدا برای شرق و غرب تمام باشد .

(پس این موضوع یعنی تظاهر بدین در این مورد مقصود اصلی از تشریح این عبادت است) « وليكون المنافق والمستخف مؤدياً لما اقر به بظهر الاسلام والمراقبة » (و این علت و فلسفه دیگر است) برای اینکه مؤمن و منافق و آنکسی که انجام این وظیفه را سبک می شمارد ناچار باشد که در مقابل اقرار به توحید و اسلام آنچه را که اقرار نموده انجام دهد برای پشتیبانی از اسلام و مراقبت در انجام این وظیفه .

(و این قسمت بیان همان حقوق متقابل است که قبلاً بیان کردیم که هر فرد مسلمان اعم از اینکه مسلمان مؤمن و یا منافق باشد ناچار است که در انجام وظائف عمومی اسلامی شرکت پیدا کند) .

« وليكون شهادات الناس بالاسلام بعضهم لبعض جائزة ممكنة » و برای اینکه مردم بتوانند پاره نسبت پیاره دیگر گواهی باسلام بدهند و این گواهی برای آنها ممکن باشد (برای اینکه اگر کسی را بخواهند در قبرستان مسلمانان دفن کنند و یا مطابق قانون اسلام بخواهد ارث ببرد و یا ازدواج نماید در صورتی که او را در هیچ يك از مساجد اسلامی مشاهده نموده اند و نماز خواندن او را ندیده اند از کجای می توانند در پاره او شهادت بدهند که او مسلمان بوده است) .

«مع مافیہ من المساعدة علی البر والتقوی والزجر عن کثیر من معاصی اللہ عزوجل»
 علاوه بر اینکه در این نماز جماعت مساعدت به نیکوکاری و تقوی و انزجار از بسیاری از
 معصیت‌های خدای عزوجل است.

باین جهت کسانی که نماز گذار هستند عدّه آنها کم و از طبقات سوم و چهارم اجتماع
 میباشند و بزرگترین نقص آنها هم این است که نماز جماعت را با بصیرت انجام نمیدهند
 و بهیچ وجه متوجه حکمت و فلسفه تشریح این عبادت بزرگ نیستند بمحض آنکه
 صدای مؤذن را میشنوند با عجله رو به مسجد میروند و پاره دو نماز را بایک نماز میخوانند
 و فوراً از مسجد بیرون میروند نه امام از مأموم و نه مأموم از امام و نه افراد نسبت بهم
 خبری دارند و از این جهت است که تشکیلات مسلمین صحیح نیست و با وجود این همه
 مساجد و نماز جماعت در نهایت ضعف میباشند و نمیتوانند از حقوق خود استفاده کنند.

(تعمیلات)

در گذشت حضرت حجة الاسلام و المسلمین آية الله آقای
 حاج میر سید علی یشربی کاشانی را بقاطبه مسلمین عموماً و
 بجنابان حجة الاسلامان آقایان حاجی سید ابوالحسن و آقا سید
 مهدی اخوان محترم ایشان و فامیل جلیل یشربی خصوصاً تسلیت
 عرضه میداریم.

بررقمی